

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ КООПЕРАТИВНОГО НАВЧАННЯ У ФОРМУВАННІ АНГЛОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ДОРОСЛИХ

У статті проведено аналіз та опис методів кооперативного навчання у контексті використання для вивчення англійської мови дорослими людьми та формування їх англомовної лексичної компетентності. Аналіз психологічних та психофізіологічних особливостей людей дорослого віку, а також особливостей пізнавальної діяльності щодо опанування ними англійською мовою засвідчив, що найбільш оптимальними методами формування англомовної лексичної компетентності у дорослих є педагогічні технології, котрі передбачають елементи співпраці, тобто методи кооперативного навчання. На користь цього висновку свідчить те, що при вивченні англійської мови недостатньо засвоїти матеріал, а потрібно ще його трансформувати та донести до інших, чому сприяють методичні основи кооперативного навчання, оскільки воно передбачає елементи самостійної та групової роботи. При розробці методики впровадження кооперативного навчання у процес формування англомовної лексичної компетентності було проведено аналіз існуючих методів кооперативного навчання та здійснено їх адаптацію для дорослої аудиторії. На основі використання методів кооперативного навчання нами було розроблено програму та описано методика вивчення англійської мови дорослою аудиторією, яка включала блоки навчального матеріалу, котрий вивчався за конкретними методами співпраці (кооперації).

Ключові слова: кооперація, співпраця, дорослі люди, кооперативне навчання, методика, навчання, англомовна лексична компетентність.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сьогодення вказує на те, що суто академічні знання та вузькопрофільні вміння на даний момент не відповідають портрету

«компетентного фахівця». Ефективність праці фахівців залежить від їхніх здібностей критично та аналітично мислити, налагоджувати контакти і співробітничати, брати на себе відповідальність і проявляти готовність та прагнення до підвищення професійного рівня.

У сучасному світі знання іноземної мови є невід'ємною складовою професійної діяльності фахівців у будь-якій галузі економіки, культури чи науки. Розширення кола повноважень працівників та об'єм завдань, які ставляться перед ними у сфері бізнесу, медицини, освіти, туризму, торгівлі, налагодження культурних, ділових та наукових зв'язків, передбачають спілкування та комунікацію з партнерами у більшості випадків англійською мовою. Тобто, на сьогодні знання іноземної мови та володіння культурою іншомовного спілкування є невід'ємними складовими комунікативної компетентності фахівця, яка, в свою чергу, є однією з компонентів його професіоналізму. Іншомовна комунікативна компетентність фахівця включає в себе лексичну компетентність, яка передбачає вміння лексично правильно використовувати мовні форми та грамотно будувати речення.

У більшості педагогічної та методичної літератури, присвяченої навчанню англійській мові, розглядаються особливості організації освітньої діяльності для дітей та молоді. Питанням формування англійської лексичної компетентності у дорослих уваги приділено не достатньо. Аналіз форм та особливостей опанування англійською мовою у дорослому віці вказує на те, що найбільш доцільним методом формування англійської лексичної компетентності у дорослих є використання кооперативного навчання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано вирішення даної проблеми. Питання щодо навчання людей дорослого віку розглядаються в літературних джерелах лише або з точки зору психологічних особливостей даної вікової категорії (Б. Ананьєв), або умов успішного навчання дорослої людини (Т. Андрющенко, Л. Сігаєва, І. Фольварочний). І лише деякі особливості навчання дорослих іноземній мові розглянуті у роботах Т. Григор'євої, Р. Єфімової, Г. Бурденюка.

Аналіз психологічних та психофізіологічних особливостей людей дорослого віку, а також особливостей пізнавальної діяльності щодо опанування ними англійською мовою показав, що найбільш оптимальним методом формування англійської лексичної компетентності у дорослих є використання педагогічних технологій, котрі передбачають елементи співпраці, тобто методів кооперативного навчання.

Багато вітчизняних та зарубіжних науковців досліджували особливості кооперативного навчання – його переваги та недоліки, серед яких зарубіжні дослідники Р. Джонсон та Д. Джонсон, С. Каган, Р. Славін, українські – М. Артюшина, М. Байда, Р. Борківська, В. Сініцька, С. Ратовська. Нині кооперативне навчання визнається та широко застосовується в освіті. Таке навчання допомагає педагогам працювати з великою аудиторією, підвищує академічні досягнення учнів та вдосконалює їх соціальний розвиток. Але аналіз педагогічної та методичної літератури засвідчив, що більшість праць присвячена втіленню кооперативних методів у навчання учнів та студентів, не існує методики використання кооперативного навчання дорослих, загалом, і формуванню у них англійської лексичної компетентності, зокрема. У проаналізованих роботах не проведено узагальнення та систематизації методів кооперативного навчання щодо формування у дорослих людей англійської лексичної компетентності, і не надано рекомендацій щодо втілення їх в освітній процес вивчення англійської мови дорослою аудиторією.

Отже, **метою даної статті** є аналіз методів кооперативного навчання та опис методики їх використання у процесі формування англійської лексичної компетентності у дорослих.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одне з найважливіших завдань вивчення дорослими англійської мови полягає в забезпеченні учня такими знаннями та вміннями, котрі необхідні для самовираження та діяльності у сучасному суспільстві. Ми маємо на увазі постійний розвиток людини як особистості, індивідуальності, громадянина, працівника протягом усього його життя. І крім того, вчені довели, що люди готові сприймати інформацію та навчатися протягом усього їх життя.

Головними принципами навчання дорослих повинні бути: з одного боку – активна роль того, хто навчається, в побудові і втіленні програми навчання, а з іншого – активна співпраця дорослого учня з його педагогом. Основними відмінностями між дорослим учнем і дитиною та їхніми процесами навчання є те, що на відміну від дитини дорослий учень під час навчання прагне самореалізації, повної самостійності, самовдосконалення. Доросла людина має певний життєвий досвід (побутовий, професійний, соціальний), який може бути використаний в якості джерела вивчення як і для самого учня, так і для його колег. Як ми вже зазначали, доросла людина приймає рішення вивчати англійську мову для вирішення важливих життєвих труднощів та досягнення певної мети. Такий учень обов'язково розраховує на використання набутих вмінь, навичок знань та якостей. Його навчальна діяльність визначається певними побутовими, професійними та соціальними факторами, які можуть як обмежувати, так і сприяти процесу навчання. Процес вивчення англійської мови дорослою людиною має бути організований у вигляді тісної співпраці з викладачем на усіх етапах його навчання: діагностики, реалізації, планування, корекції та оцінювання. При цьому дуже часто буває важко досягти того, щоб атмосфера навчання у групі залишалася дружньою, неформальною, яка б базувалась на самоповазі, підтримці, співпраці та відповідальності всіх представників навчальної діяльності. Врахування перерахованих особливостей найкраще може бути реалізоване під час впровадження кооперативного навчання.

Викладач, котрий навчає групу дорослих учнів, повинен пам'ятати, що:

- 1) вік не знижує навчальні здібності людини, вона здатна опанувати знання та інтелектуальні здібності аж до 60 років;
- 2) під час навчання у дорослих учнів розвиваються загальні та спеціальні здібності, що синтезуються в здібностях до пізнавальної діяльності, до навчання.

Успіх навчання групи за кооперативними методами залежить від викладача, його вмінь скоординувати навчальну діяльність, при цьому важливо, щоб йому вдалося поєднувати індивідуальну роботу кожного учасника груп та підгруп з роботою в парах та групах в цілому. Важливим фактом є те, що дорослі учні повинні усвідомлювати, що передусім це сумісна діяльність, в якій кожному відводиться своя роль, тобто кожен зберігає свою індивідуальність.

Педагогічна технологія кооперативного навчання має потужний потенціал для активізації навчальної діяльності дорослих та формування у них англомовної лексичної компетентності.

З метою висвітлення особливостей методики кооперативного навчання представимо короткий опис методів, що застосовуються у даній педагогічній технології та спробуємо адаптувати ці методи до дорослої аудиторії.

Існує надзвичайно багато методів кооперативного навчання, зокрема:

1. «Круглий стіл»;
2. Групове дослідження;
3. «Пилка - 1»;
- 4 «Пилка - 2»;
5. Складана картинка;
6. Кути;
7. Графіті;
8. Трьохступеневе інтерв'ю;
9. Команди-ігри-турніри;
10. Навчасьомь разом;
11. Навчасьомь в команді;
12. Думай – працюй у парі – ділись;
13. Кажі та переключайся.

Для створення власної методики їх використання були обрані найбільш ефективні, зокрема: “Навчасьомь разом”, “Навчання в команді”, «Пилка-1», «Пилка -2».

1. Метод «Навчасьомь разом»

Авторами методу «Навчаємось разом» (Learning together) були Р. Джонсон і Д. Джонсон, які розробили метод в 1987 році в університеті штату Мінесота [1].

Основними принципами цього методу є:

- нагороди – всій команді;
- індивідуальний підхід;
- рівні можливості.

Група отримує нагороди в залежності від досягнення кожного дорослого учня. Всередині групи учні самостійно розподіляють ролі для кожного члена групи для:

- виконання загального завдання (у кожного, таким чином, своя частина, своє підзавдання);
- відслідковування;
- моніторингу;
- активності кожного члена групи у вирішенні загального завдання;
- культури спілкування всередині групи.

Таким чином, з самого початку група має подвійне завдання: з одного боку, академічне – досягнення якоїсь пізнавальної, творчої цілі, а з іншого – соціальне або соціально-психологічне: в ході вирішення поставленого завдання підтримання певної культури спілкування. І те, і інше є однаково важливим. Викладач обов'язково повинен відслідковувати не тільки успішність виконання академічного завдання групами, але і їх спосіб спілкування один з одним, спосіб надання один одному необхідної допомоги.

Етапи організації:

1. Формуються групи по 3-5 учнів у кожній за рівнем навченості.
2. Група отримує головне завдання, яке поділяється на декілька підзавдань, над якими працює кожна окрема мала група. Результати роботи малих груп об'єднуються в один спільний результат, який є вирішенням головного завдання.
3. До вибору завдань для кожної групи здійснюється диференційований підхід, оскільки вони відрізняються за обсягом та складністю. Загальна оцінка малої групи формується в залежності від роботи кожного учня. Кожен член малої групи обов'язково повинен приймати активну участь у роботі загальної групи в силу своїх знань та можливостей. Тому слід приділити значну увагу розробці завдань та формуванню малих груп відповідно до психологічних та індивідуальних особливостей кожного члена групи.

2. Метод «Навчання в команді»

Даний метод приділяє особливу увагу «груповим цілям» (team goals) та успіху усієї групи (team success). Успішний результат може бути досягнутий у разі роботи кожного окремого члена групи у тісній взаємодії з іншими членами цієї ж групи. Метод «Навчання в команді» передбачає формування невеликої групи з 4-5 членів. Цей метод ставить за мету першочергово приділити увагу груповим цілям. Отже, метою кожного учня повинна бути не лише думка про те, щоб зробити щось, а основною метою даного методу є те, що учні повинні дізнатися щось нове разом, а також здобути нові навички, оволодіти новими знаннями та вміннями, при цьому важливо, щоб кожен учасник групи знав про індивідуальні здобутки іншого. Уся група повинна бути зацікавлена в засвоєнні навчальної інформації кожним її членом, оскільки успіх усієї команди залежить від вкладу кожного, спільним вирішенням поставленої перед ними проблеми [2].

Даний метод зводиться до трьох основних принципів:

- **«нагороди» (team rewards)** – групи отримують одну на всіх у вигляді бальної оцінки, якогось сертифікату, значка відзнаки або інших видів оцінки їх спільної діяльності. Для цього їм слід виконати одне запропоноване для всієї групи завдання. Підгрупи не змагаються одна з одною, оскільки всі команди мають різні «планки» і час на її досягнення;

- **«індивідуальна»** або персональна відповідальність кожного учня означає, що успіх чи невдача всієї групи залежить від успіху чи невдачі кожного її члена. Це стимулює всіх членів команди слідкувати за успіхами один одного і всієї команди, приходити на допомогу своєму

приятелю в процесі засвоєння матеріалу, щоб кожен учасник відчував себе експертом з даної проблеми;

- **рівні можливості для досягнення успіху** означають, що кожен учень приносить бали своїй групі, котрі він заробляє шляхом покращення власних попередніх результатів. Порівняння, таким чином, проводиться не з результатами інших учнів, а з власними, раніше досягнутими. Це дає можливість учням, що відстають, рівні можливості в отриманні балів для своєї команди. Так як стараючись з усіх сил покращити результати попереднього опитування, екзамену і успішний учень, і учень, що відстає, приносять своїй команді рівну кількість балів. Як показали дослідження в J. Hopkins University, це дозволяє їм відчувати себе повноправними членами команди та стимулює бажання підняти особисту «планку».

Етапи організації:

1. Викладач повинен провести оглядово ознайомлення з новим матеріалом, акцентуючи увагу саме на тому, які питання будуть винесені на індивідуальні завдання. Лекція має бути оглядовою, але інформаційною та практичною за значенням.

2. Учні починають опрацьовувати зміст лекції разом, тим самим допомагаючи один одному зрозуміти її зміст. Робота в групах передбачає задання питань один до одного для того, щоб краще зрозуміти або роз'яснити незрозумілі моменти. Дозволяється задавати питання викладачу лише в тому випадку, якщо ніхто з учнів не може знайти на нього відповідь.

3. Індивідуальні завдання виконуються учнями після опрацювання основного тексту лекції. На етапі виконання індивідуальних завдань виключається допомога один одному, оскільки кожен учасник малої групи повинен працювати самостійно. Особливістю даного методу є те, що викладач оцінює індивідуальну роботу кожного члена групи.

4. Оцінювання проводиться за порівняльною ознакою: учасник групи може підвищити оцінку команди лише в тому випадку, якщо його результат роботи вищий, ніж середня оцінка за попередньо виконані роботи. Переможцем стає та команда, сумарна кількість балів якої за підсумками найвища серед інших.

3. Метод «Пилка-1»

Даний метод названий «Jigsaw», що в перекладі з англійської – пилка. Е. Аронсон у 1978 році розробив даний підхід. Він є одним з найбільш популярних на сьогоднішній день. Ця методика вперше була використана у 1979 році у м. Остін, Техас [2].

Етапи організації:

1. Викладач поділяє групу на підгрупи по 4-6 чоловік. Кожна підгрупа працює над завданням, попередньо розбитим на логічні блоки. Кожен учасник підгрупи шукає матеріал із своєї власної теми.

2. Як експерти з одного питання, учні, котрі вивчали однакові питання працюючи у малих групах, обмінюються інформацією. Даний процес називається «зустріччю експертів».

3. Потім учні повертаються кожен у свої групи і навчають усього нового, що самі дізналися в інших членів підгрупи. А ті доводять до відома свою частину завдання (немов зубці пилки).

4. Вчитель не прикладає додаткових зусиль, так як вірний шлях для засвоєння матеріалу полягає в тому, щоб слухати партнерів по групі. Учні повинні бути зацікавлені, щоб їх партнери вірно виконали завдання, оскільки це буде відображатися на сумарній оцінці. Кожен учень, а також вся мала група доповідають за темою.

5. Наприкінці викладач може поставити питання з теми будь-якому членові команди. Протягом роботи групи викладач відслідковує групову динаміку та індивідуальну діяльність кожного учня, тому навіть після завершення роботи він уже може зробити деякі висновки про освітній процес загалом. Оцінювання та перевірка засвоєння учнями матеріалу проводиться шляхом вибіркового опитування.

4. Метод «Пилка -2»

Р. Славін розробив модифікацію методу «Пилка» у 1986 році і назвав її «Пилка-2». Даний підхід являє собою роботу учнів, поділених у групи по 4-5 осіб [3].

Етапи організації:

1. Кожна мала група працює над однаковими завданнями, замість того, щоб кожен учасник підгрупи виконував індивідуальну частину загальної роботи. Але кожен член одержує завдання, в якому стає експертом, оскільки виконує його добросовісно і глибоко вникає в сутність питання.

2. Потім експерти з різних груп зустрічаються.

3. Після завершення заняття проводиться та оцінюється індивідуальний контрольний зріз. Група, що одержала найвищу кількість балів, перемагає.

Таким чином, методів кооперативного навчання є багато, але серед них нами були обрані, на нашу думку, найбільш вдалі та популярні, з одного боку, та зручні для реалізації у дорослій аудиторії – з іншого. Аналіз представлених методів та особливостей організації дозволив нам адаптувати їх до формування англомовної лексичної компетентності досліджуваної вікової категорії.

Як відомо, найголовнішою умовою ефективного освітнього процесу є його особистісна зорієнтованість, яка сприяє тому, щоб кожен учень, незалежно від віку, самовдосконалювався, ставав самодостатнім, творчим суб'єктом навчання, пізнавальної діяльності та спілкування, самостійною та гармонійно розвинутою особистістю. Безумовно ця задача має бути реалізована педагогом [4]. Роль вчителя у процесі вивчення англійської мови за методами кооперативного навчання полягає у плануванні, а також розробці кооперативних занять (уроків). З метою досягнення максимальних результатів педагог повинен правильно організувати роботу кооперативних груп, провести роз'яснювальну роботу та підготовку. Від цього залежатиме результат роботи групи та результат навчання. Отже, перед початком втілення методів кооперативного навчання в освітній процес та у його ході нами був реалізований комплекс заходів, а саме:

1. Прийняття певних організаційних рішень перед початком занять:

- попереднє анкетування, бесіди та спостереження з метою подальшого формування груп та підгруп;

- визначення цілей, які переслідуються, зокрема соціальних та академічних;

- визначення розмірів груп та підгруп;

- зарахування дорослих учнів до певної групи (вони можуть бути різностатеві, за рівнем і стилем навчання, культури, а також за терміном знаходження у групі);

- вибір класу для занять;

- підготовка відповідних матеріалів;

2. Розробка занять:

- інструктаж щодо сумісної роботи дорослих учнів;

- установа взаємозалежності один від одного;

- пояснення основних критеріїв для успішного виконання завдань;

- особистісний підхід;

- визначення норм соціальної поведінки;

3. Координація та втручання:

- координація учнівської поведінки;

- цільова допомога, навчання співробітництву;

4. Оцінювання результатів та процесу групової та індивідуальної роботи:

- оцінювання соціальних цілей;

- оцінювання академічних цілей.

Наступним етапом нашої діяльності була розробка блоків завдань для роботи дорослих груп у ході кооперативного навчання з метою формування їх англомовної лексичної компетентності. Для цього нами були опрацьовані основні вимоги до вправ як основного засобу організації навчальної діяльності та визначено типи вправ для формування лексичної компетентності [5].

Основною з вимог до структурних компонент вправи «завдання» є мотив або іншими словами вмотивованість до виконання мовленнєвої дії. У завданнях до вправ має чітко

вказуватися, з якою метою учні виконують вправу. Мотивація забезпечувалася шляхом стимуляції пізнавальної потреби дорослих учнів під час роботи кооперативних груп.

Не менш важливим принципом є елемент новизни, оскільки у реальному житті людина дізнається про щось нове або зазвичай інформує про певні події. Наявність новизни у завданнях забезпечувалася шляхом наявності автентичних мовних матеріалів, які раніше не були опрацьованими учнями, і впровадження елементів кооперативного навчання у процес вивчення англійської мови.

Наступною вимогою до завдання та до його змісту була пізнавальна спрямованість, оскільки вивчення англійської мови невідривно пов'язано з пізнавальними інтересами дорослих учнів.

Для визначення сукупності завдань для формування англомовної лексичної компетентності дорослих учнів у дослідженні ми опиралися на критерії класифікації вправ, котрі були запропоновані С. Ніколаєвою та Н. Скляренко [6].

Критеріями відбору були:

1. Спрямованість вправи на прийом і видачу інформації;
2. Комунікативну спрямованість;
3. Характер виконання;
4. Участь рідної мови;
5. Місце виконання.

Основними для формування англомовної лексичної компетентності дорослих учнів стали такі критерії:

1. Формування лексичних навичок та вмінь дорослих учнів у системі роботи над основними видами мовленнєвої діяльності має базуватися на знаннях про слово, лексичні одиниці, їх основні функції, що були набуті раніше;

2. У роботі над формуванням англомовної лексичної компетентності враховується взаємозв'язок мови та мовлення, а також мислення;

3. Формування лексичної компетентності відбувається з урахуванням когнітивних процесів ментальності, а саме мислення, уяви, уваги, пам'яті, сприйняття;

4. Формування лексичної компетентності відбувається на всіх етапах засвоєння лексики англійської мови (осмислення, застосування знань у схожих ситуаціях, застосування знань в ідентичних ситуаціях, запам'ятовування, сприйняття);

5. Для ефективного формування лексичної компетентності існує необхідність багаторазового відтворення та прослуховування нових лексичних одиниць у процесі мовлення.

Отже, з дотриманням певних вимог нами було розроблено програму вивчення англійської мови дорослими людьми на курсах «ENGLISH TOP» м. Хмельницького. Метою цієї програми було формування англомовної лексичної компетентності.

Таблиця 1

Програма кооперативного навчання дорослих (лексика)

№ за п/п	Тема	Метод	Кількість годин
1 блок			
1.	Овочі, фрукти та спеції	«Навчаємось разом»	2
2.	Наше місто	«Навчаємось разом»	2
3.	Кольори та їх вплив	«Навчаємось разом»	2
4.	Злочин та покарання	«Навчаємось разом»	4
5.	Подорожі по світу (Італія, США, Велика Британія)	«Навчаємось разом»	4
6.	Погодні умови	«Навчаємось разом»	4
7.	Шлюб та розлучення. Основні причини	«Навчаємось разом»	4

8.	Робимо покупки	«Навчаємось разом»	4
9.	Види спорту	«Навчаємось разом»	4
10.	Національна кухня країн світу	«Навчаємось разом»	2

2 блок

1	Преса, яку читаємо	Навчання в команді	2
2	Свята в Україні та світі	Навчання в команді	4
3	Риси характеру	Навчання в команді	4
4	Війна статей	Навчання в команді	2
5	Речі, які нас дратують	Навчання в команді	2
6	Що таке щастя?	Навчання в команді	2
7	Подорожі	Навчання в команді	4
8	Освіта	Навчання в команді	4
9	Проблеми навколишнього середовища	Навчання в команді	4
10	Наші страхи	Навчання в команді	4

3 блок

1	Найбільші міста України	Пилка - 1	2
2	7 чудес світу	Пилка - 1	2
3	Кухня світу	Пилка - 1	4
4	Етапи життя	Пилка - 1	2
5	Освіта, бізнес	Пилка - 1	2

4 блок

1	Екологія	Пилка - 2	2
2	Залежності	Пилка - 2	2
3	Здоровий спосіб життя	Пилка - 2	2
4	Жанри фільмів	Пилка - 2	2
5	Люди	Пилка - 2	2

Детальніше:

Метод «Навчаємось разом»

Нами було сформовано 3 підгрупи, завдання кожної з яких полягало в підготовці доповіді на наведені теми.

Завданням першої підгрупи було підготувати доповідь на англійській мові про найкорисніші овочі та обґрунтувати свою думку іншим членам підгрупи. Важливою умовою є те, що теми доповідей не повинні повторюватись.

Метою другої підгрупи було підготувати розповідь на англійській мові про найкорисніші фрукти на їхню думку та пояснити чому вони зупинили свій вибір саме на них;

Третя підгрупа готувала розповідь про найпопулярніші спеції та трави. Далі кожен член групи повинен був доповісти іншим членам підгрупи та групи чому він обрав саме той чи інший інгредієнт та надати якнайповніше пояснення у чому полягає його користь.

За аналогічною методикою учням були запропоновано розібрати наступні теми:

1. Cities I would like to visit in the USA, Italy, France;
2. Colors which have influence on us: dark, light, neutral;
3. Crime and punishment: the most famous murders, terrorist attacks, murderers.
4. Hometown: what is your town famous for, what are top professions in your town, what problems does your town have?
5. Weather: What impact has bad, good weather; what do you like about each season;
6. Marriage and divorce: Main reasons why people marry, divorce, cheat on;

7. Shopping: How do you feel about shopping; What do you like to buy; Where do you like to go shopping;

8. Sports: Winter sports; Summer sports; Sports that are popular in Ukraine;

9. Food: The most popular dishes in Ukraine; in Italy; in Poland;

10. Music: What music do you like; What music do you hate; What music did you listen to when you were younger, how your tastes changed.

Метод «Навчання в команді»

Викладач подає учням оглядово матеріал, з яким учні повинні більш детально попрацювати самостійно. Потім нами були підготовлені картки з індивідуальними питаннями. Завданням кожного учня було опрацювати власне питання та дати на нього якомога більш розгорнуту відповідь. Кожен член команди працював самостійно.

Нами було запропоновано текст на тему «Dream».

Далі було запропоновані картки з поданими темами, на які учні повинні були дати розгорнуті відповіді:

- 1) What is your dream job?
- 2) What thing do you dream about buying?
- 3) When you were a child, what was your dream for the future? Has it changed?
- 4) What kind of life do you dream about having?
- 5) What place do you dream about visiting?
- 6) What vacation do you dream about taking?
- 7) Do you think having dreams and aspirations is a waste of time?
- 8) If you dream you can do it.
- 9) What is your dream house?
- 10) A dream is a wish your heart makes.
- 11) All dreams can come true if we have the courage to pursue them.

Крім того, за поданим зразком нами були розглянуті наступні теми:

- Magazines and newspapers: What is better?
- Holidays in Ukraine and in the world;
- Traits of Character;
- Gender Roles;
- Annoying Things;
- Happiness: What is it?
- Travelling;
- Education;
- Environment and Pollution;
- Fears and Feelings;

Загальна оцінка виставлялася за порівняльною ознакою по 10-ти бальній шкалі. Кожен учасник групи міг підвищити оцінку команди лише в тому випадку, якщо його результат роботи вищий, ніж середня оцінка за попередньо виконані роботи. Оцінки дорослим учням не оголошувалися, а фіксувалися в записках педагога (це зумовлено особливостями навчання дорослих), проте було проведено словесний аналіз роботи групи та кожного її учасника.

Метод «Пилка – 1»

Нами було запропоновано учням опрацювати 4 тексти на подану тему. Після опрацювання дорослі учні з кожної команди («експерти»), які опрацьовували однакову тему, збиралися і обговорювали текст, пояснювали один одному незрозумілі моменти та ділилися враженнями. Після цього вони назад поверталися до своєї групи та доносили зміст свого тексту іншим учасникам. За таким самим алгоритмом працювали і решта груп.

Нами було представлено учням тексти про найбільші міста Великої Британії.

За поданим алгоритмом нами були опрацьовано і інші теми, зокрема:

1. Ukraine: The Biggest Cities and the most Wonderful Facts about them;
2. 7 Wonders of the World;
3. Cuisine: Ukrainian, American, British, Italian;

4. Family: Birth, Christening, Wedding, Funeral;
5. Education: Business, Medicine, Pedagogy, IT Technologies;

Метод «Пилка – 2»

Кожна мала група працює не над індивідуальним завданням, а над груповим. Проте кожен учасник групи отримував завдання, в якому ставав експертом. Потім експерти з усіх груп зустрічалися та ділилися новим матеріалом, розбирали незрозумілі моменти. Оцінювання відбувалося шляхом виконання контрольних тестових завдань.

Ми представили учням тексти на тему найбільш популярних видів кави у світі та методів їх приготування.

Крім того, нами були розглянуті за подібним алгоритмом й інші теми, а саме:

1. Ecology: Deforestation, Overfishing, Ozone Layers;
2. Dependencies: Drugs, Computer Games, Alcohol;
3. Healthy Lifestyles: Diets, Sports, Positive thinking;
4. Film Genres: Thriller, Comedy, Horror films;
5. People: Newborns, Teenagers, Adults.

Отже, представлені теми та методи кооперативного навчання нами були втілені в освітній процес курсів англійської мови. Дієвість кооперативного навчання для формування англомовної лексичної компетентності у дорослих потрібно було перевірити на практиці. Апробація розробленої методики та програми навчання проводилась у ході експериментального дослідження, яке проводилось у період 2015-2016 років. Її втілення дало позитивні результати, що було підтверджено застосуванням методів математичної статистики.

Висновки. Отже, формування англомовної лексичної компетентності дорослих є цілеспрямованим педагогічним процесом. При розробці методики впровадження кооперативного навчання для формування досліджуваної якості особистості було проведено аналіз існуючих методів кооперативного навчання та здійснено їх адаптацію для дорослої аудиторії. На основі аналізу методів кооперативного навчання з дотриманням відповідних вимог нами було розроблено програму та описано методику вивчення англійської мови дорослою аудиторією, яка включала блоки навчального матеріалу, котрий вивчався за конкретними методами співпраці (кооперації). Втілення представленої методики в освітній процес курсів англійської мови показало позитивні результати.

Напрямами подальших досліджень авторам вбачається аналіз можливостей використання кооперативних технологій для формування англомовної граматичної компетентності дорослого контингенту.

ЛІТЕРАТУРА

1. Johnson D.W. Cooperative Learning Returns To College / D.W. Johnson, R.T. Johnson, K.A.Smith // *Change*. – 1998, July/August . – P. 27–35.
2. Волошина О.В. Компетентнісний підхід до освіти в міжнародних документах і в теоретичних пошуках педагогів у Великій Британії / О. В. Волошина // *Післядипломна освіта в Україні*. – 2006. - № 1. – С. 82–85.
3. Slavin R. Cooperative Learning / R. Slavin. – Johns Hopkins University, 2015. – P. 26.
4. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. д-р. пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
5. Бурденюк Г. Креативно-діяльнісний підхід до навчання дорослих іноземним мовам / Г. Бурденюк // *Мова і культура*. – 2009. № 11. – С. 310–313.
6. Складенко Н. К. Сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок і вмінь / Н. К. Складенко. // *Іноземні мови*. – 1999. - №3. – С. 3–8.

REFERENCES:

1. Johnson D. W. Cooperative Learning Returns To College / D. W. Johnson, R. T. Johnson, K. A.Smith // *Change*. – 1998, July/August . – P. 27–35.
2. Voloshyna O. V. Kompetentnisnyj pidhid do osvity v mizhnarodnyh dokumentah i v teoretichnyh poshukah pedagogiv u Velykij Brytanii' / O. V. Voloshyna // *Pisljadyplomna osvita v Ukrai'ni*. – 2006. - № 1. – S. 82–85.

3. Slavin R. Cooperative Learning / R. Slavin. – Johns Hopkins University, 2015. – P. 26.
4. Zagal'nojevropejs'ki rekomendacii' z movnoi' osvity: vyvchennja, vykladannja, ocinjuvannja / nauk. red. d-r. ped. nauk, prof. S. Ju. Nikolajeva. K. : Lenvit, 2003. – 273 s.
5. Burdenjuk G. Kreatyvno-dijal'nisnyj pidhid do navchannja doroslyh inozemnym movam / G. Burdenjuk // Mova i kul'tura. – 2009. № 11. – S. 310–313.
6. Skljarenko N. K. Suchasni vymogy do vprav dlja formuvannja inshomovnyh movlennjevyh navychok i vmin' / N. K. Skljarenko. // Inozemni movy. – 1999. - №3. – S. 3–8.

Рецензент: д.пед.н., проф. Плахотнік О.В., Київський національний університет імені Тараса Шевченка

к.психол.н., доц. Боровик Л.В., Басараба И.О.

МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ МЕТОДОВ КООПЕРАТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ В ФОРМИРОВАНИИ АНГЛОЯЗЫЧНОЙ ЛЕКСИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ У ВЗРОСЛЫХ

В статье проведён анализ и описание методов кооперативного обучения в контексте использования для изучения английского языка взрослыми людьми и формирования их англоязычной лексической компетентности. Анализ психологических и психофизиологических особенностей людей взрослого возраста, а также особенностей их познавательной деятельности в плане овладения английским языком показал, что наиболее оптимальным методом формирования англоязычной лексической компетентности у взрослых является педагогическая технология, которая предусматривает элементы сотрудничества, то есть методы кооперативного обучения. В пользу этого вывода свидетельствует то, что при изучении английского языка недостаточно усвоить материал, а необходимо его трансформировать и донести другим, чему благоприятствуют методические основы кооперативного обучения, поскольку оно предусматривает элементы самостоятельной и групповой работы. При разработке методики внедрения кооперативного обучения в процесс формирования англоязычной лексической компетентности был сделан анализ существующих методов кооперативного обучения и проведена их адаптация для взрослой аудитории. На основании использования методов кооперативного обучения нами была разработана программа и описана методика изучения английского языка взрослой аудиторией, включающая блоки учебного материала, который изучается конкретными методами сотрудничества (кооперации).

Ключевые слова: кооперация, сотрудничество, взрослые люди, кооперативное обучение, методика, учена, англоязычная лексическая компетентность.

Ph.D. Borovyk L.V., Basaraba I.O.

METHODOLOGY OF USE COOPERATIVE LEARNING OF METHODS IN THE FORMATION OF ENGLISH LEXICAL COMPETENCE IN ADULTS

In the article the analysis and description of the methods of cooperative learning in context use for English language learning adults and the formation of English lexical competence. The analysis of psychological and psychophysiological peculiarities of people of adult age, as well as features of the cognitive activity for the acquisition of English has shown that the most optimal method of forming the English lexical competence of adults is the pedagogical technology, which include elements of cooperation, that is, methods of cooperative learning. In favor of this conclusion is demonstrated by the fact that the study of English is not enough to learn the material and need to transform it and to convey to others, aided by methodical principles of cooperative learning because it involves the elements of independent and group work. To develop the methodology of implementation of cooperative learning in the process of forming the English lexical competence has been the analysis of existing methods of cooperative learning and implemented their adaptation for an adult audience.

On the basis of use of methods of cooperative learning, we have developed a program and the method of English language learning adult audience, which included units of the educational material that has been studied for specific methods of cooperation (cooperation).

Keywords: cooperation, collaboration, adults, cooperative learning, methods, teaching, English lexical competence.